

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 maja 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Janusz Niczyporuk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Tomasz Demendecki

SSN Elżbieta Karska

w sprawie z odwołania E. D.

od uchwały Krajowej Rady Sądownictwa Nr [...] z dnia 24 września 2023 r.,
w przedmiocie dalszego zajmowania stanowiska przez sędziego osiągającego wiek
uprawniający do przejścia w stan spoczynku,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 29 maja 2024 r.,

**uchyla zaskarżoną uchwałę i przekazuje sprawę Krajowej
Radzie Sądownictwa do ponownego rozpoznania.**

Tomasz Demendecki Janusz Niczyporuk Elżbieta Karska

UZASADNIENIE

Krajowa Rada Sądownictwa (dalej: „Rada” lub „KRS”) uchwałą nr [...] (dalej: „uchwała” lub „zaskarżona uchwała”) z 23 sierpnia 2023 r., na podstawie art. 69 § 1b ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 217 z późn. zm.; dalej: „p.u.s.p.”) nie wyraziła zgody na dalsze

zajmowanie przez E. D. stanowiska sędziego Sądu Rejonowego w R. (dalej również: „uczestniczka postępowania” lub „skarżąca”).

W uzasadnieniu uchwały Rada wskazała, że pismem z 29 czerwca 2023 r. Prezes Sądu Okręgowego w R. przekazał wniesione pismem z 27 czerwca 2023 r. oświadczenie skarżącej wyrażające wolę dalszego zajmowania stanowiska sędziego w Sądzie Rejonowym w R.. Do oświadczenia dołączono dwa pisma: zaświadczenie lekarskie z 29 czerwca 2023 r. oraz zaświadczenie psychologiczne z 26 czerwca 2023 r. stwierdzające, że skarżąca jest zdolna do pełnienia urzędu sędziego. W celu przygotowania sprawy, Przewodniczący KRS wyznaczył Zespół oraz zawiadomił Ministra Sprawiedliwości o jego powołaniu. Minister Sprawiedliwości nie przedstawił opinii w trybie art. 31 ust. 2b ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (tekst jedn. Dz. U. 2021, poz. 269 z późn. zm.; dalej: „ustawa o KRS”).

Zespół członków KRS na posiedzeniu 21 sierpnia 2023 r. uznał, że materiały sprawy są wystarczające do jej rozpoznania i przyjął stanowisko o rekomendowaniu KRS niewyrażenia zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego przez skarżącą (za uwzględnieniem wniosku oddano 2 głosy „za”, przy 1 głosie „przeciw” i 1 głosie „wstrzymującym się”).

W uzasadnieniu stanowiska Zespół uznał, że przejście sędziego w stan spoczynku następuje z mocy prawa z chwilą osiągnięcia 65. roku życia. Okoliczność ta powinna w ocenie Rady być traktowana jako reguła, która realizuje zasadę wyrażoną w art. 180 ust. 4 Konstytucji RP (przechodzenie sędziego w stan spoczynku po uzyskaniu ustawowo określonej granicy wieku). Możliwość dalszego pełnienia służby sędziowskiej ma natomiast charakter fakultatywny i stanowi wyjątek. Możliwość dalszego zajmowania stanowiska przez sędziego, który osiągnął wiek obligujący go do przejścia w stan spoczynku nie stanowi też w ocenie KRS konstytucyjnie określonego i bezwzględnego prawa osoby powołanej do pełnienia tego urzędu, a jest specyficznym środkiem prawnym, pozwalającym Radzie na bieżące reagowanie na aktualne potrzeby wymiaru sprawiedliwości oraz ochronę dobra wymiaru sprawiedliwości. Rada wyjaśniła, że zgodnie z art. 69 § 1b ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 217 z późn. zm.; dalej: „p.u.s.p.”), KRS może wyrazić zgodę na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego,

jeżeli jest to uzasadnione interesem wymiaru sprawiedliwości lub ważnym interesem społecznym, w szczególności, jeśli przemawia za tym racjonalne wykorzystanie kadr sądownictwa powszechnego lub potrzeby wynikające z obciążenia zadaniami poszczególnych sądów. Podejmując niniejszą uchwałę Rada wyjaśniła, że wzięła pod uwagę opinię Prezesa Sądu Rejonowego w R. oraz dane statystyczne dotyczące pracy skarżącej. KRS uwzględniła nadto informacje o sytuacji kadrowej w Sądzie Rejonowym w R., w szczególności w VII Wydziale Cywilnym. Biorąc pod uwagę sytuację kadrową Wydziału VII Sądu Rejonowego w R., w którym skarżąca orzeka oraz przedłożone dane statystyczne dotyczące jej pracy, KRS uznała, że nie było podstaw do wyrażenia zgody na dalsze zajmowanie przez nią stanowiska sędziego. W ocenie KRS w Wydziale tym orzeka wystarczająca liczba orzeczników, którzy są w stanie zapewnić prawidłową realizację powierzonych zadań. W tym aspekcie KRS podkreśliła, że współczynnik przydziału spraw skarżącej został ustalony na poziomie 40% (z uwagi na pełnione funkcje), co w kontekście odstępstwa od zasady przejścia w stan spoczynku powinno zdaniem Rady znajdować zastosowanie wyjątkowo i tylko wówczas, gdy sędzia przejawia zdolności do wypełniania obowiązków zawodowych w stopniu ekstraordynaryjnym w porównaniu do innych sędziów. W niniejszej sprawie takie okoliczności zdaniem Rady nie zaszły, co uzasadnia konieczność przejścia skarżącej w stan spoczynku. Rada dodała nadto, że każde odejście doświadczonego i rzetelnego sędziego w stan spoczynku jest „osłabieniem” wymiaru sprawiedliwości, ale też naturalną i ustawowo uzasadnioną koniecznością. Nie można więc utożsamiać interesu wymiaru sprawiedliwości lub ważnego interesu społecznego z dalszym zajmowaniem stanowiska sędziowskiego przez osobę, która osiągnęła 65. rok życia. Przejście sędziego w stan spoczynku następuje *ex lege*, natomiast art. 69 § 1b p.u.s.p. stanowi wyjątek od powyższej zasady, a użyty w nim przez ustawodawcę zwrot „może” oznacza uprawnienie, a nie obowiązek Rady, o ile jest to uzasadnione interesem wymiaru sprawiedliwości lub ważnym interesem społecznym. Zgodnie z przyjętym przez ustawodawcę założeniem, odstępstwo od omawianej zasady musi wynikać z wyjątkowych okoliczności mających szczególnie doniosły charakter (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2023 r., I NKRS 98/22).

Końcowo KRS wyjaśniła, że w niniejszej sprawie nie dostrzegła wyjątkowych przesłanek pozwalających na uwzględnienie wniosku skarżącej.

Powyższe okoliczności spowodowały, że w trakcie posiedzenia KRS, które odbyło się 24 sierpnia 2023 r. za wyrażeniem zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego przez skarżącą oddano 5 głosów, przy 3 głosach „przeciw” oraz 6 głosach „wstrzymujących się” (ogółem oddano 14 głosów). W konsekwencji Rada podjęła uchwałę, jak na wstępie.

E. D. pismem z 19 października 2023 r., na podstawie art. 44 ust. 1 i 2 ustawy o KRS wniosła odwołanie od uchwały KRS zaskarżając ją w całości oraz zarzucając naruszenie:

1. Przepisów prawa materialnego, tj.:
 1. art. 180 ust. 1 Konstytucji RP, co miało istotny wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, poprzez jego niezastosowanie i wydanie uchwały odmawiającej dalszego zajmowania stanowiska sędziego przez skarżącą po osiągnięciu wieku uprawniającego do przejścia w stan spoczynku, tj. z naruszeniem zasady nieusuwalności sędziego.
2. Przepisów postępowania, tj.:
 1. art. 69 § 1b p.u.s.p., co miało istotny wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i nieuprawnione przyjęcie, że dla oceny, czy występują przesłanki uzasadniające dalsze zajmowanie stanowiska przez sędziego wymienione w w/w przepisie (tj. interes wymiaru sprawiedliwości, lub ważny interes społeczny, w szczególności potrzeba racjonalnego wykorzystania kadr sądownictwa powszechnego lub potrzeby wynikające z obciążenia zadaniami poszczególnych sądów), decydujące znaczenie ma współczynnik przydziału spraw ustalony aktualnie dla skarżącej na poziomie 40%, z pominięciem ważnych funkcji pełnionych przez skarżącą - wiceprezesa oraz Przewodniczącą [...] Wydziału Cywilnego Sądu Rejonowego w R., których przejęcie spowodowało konieczność zmniejszenia współczynnika przydziału spraw, równie ważnych jak orzecznicze zadań niezbędnych do realizacji w Sądzie, z których, jak wynika z opinii Prezesa

Sądu Rejonowego w R. Sędziego Sądu Okręgowego S. O., skarżąca wywiązuje się wzorowo;

2. art. 33 ust. 1 ustawy o KRS, co miało istotny wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, poprzez brak wszechstronnego rozważenia sprawy przez KRS na podstawie udostępnionej dokumentacji i pominięcie w ocenie opinii Prezesa Sądu Rejonowego w R. oraz Sędziego Sądu Okręgowego S. O., odnoszącej się do dorobku orzeczniczego skarżącej, wyników tzw. „załatwialności” przydzielanych jej spraw, zobrazowanej dołączonymi do wniosku tabelami, aktualnego obciążania skarżącej obowiązkami pozaorzecznymi, równie istotnymi z perspektywy funkcjonowania Sądu Rejonowego w R. co aktywność na płaszczyźnie orzecniczej;
3. art. 42 ust. 1 ustawy o KRS, poprzez brak należytego merytorycznego uzasadnienia uchwały, co utrudniło zapoznanie się z jej motywami i sformułowanie zarzutów zaskarżenia.

Na podstawie powyższych zarzutów skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonej uchwały w całości oraz o przekazanie sprawy KRS do ponownego rozpoznania. Skarżąca wniosła nadto na podstawie art. 730 oraz art. 734 k.p.c. o udzielenia zabezpieczenia poprzez wstrzymanie skuteczności zaskarżonej uchwały na czas trwania postępowania w sprawie z odwołania.

Uzasadniając podniesione w odwołaniu zarzuty skarżąca wyjaśniła, że art. 69 p.u.s.p. konkretyzuje treść art. 180 ust. 1 i 4 Konstytucji RP. W konsekwencji należy mieć na względzie, że art. 180 Konstytucji RP w ust. 1 wprowadza zasadę nieusuwalności sędziego, stanowiącą główną gwarancję niezawisłości sędziowskiej, a jedyny wyjątek określa art. 180 ust. 2 Konstytucji RP. Zgodnie zaś z art. 180 ust. 4 Konstytucji RP, ustawa określa granicę wieku, po osiągnięciu którego sędziowie przechodzą w stan spoczynku. W ocenie skarżącej w świetle Konstytucji RP ustalanie wieku przejścia w stan spoczynku sędziów oraz określenie procedur przechodzenia ich w stan spoczynku nie może naruszać zasady nieusuwalności i powiązanej nią zasady niezawisłości sędziowskiej. W konsekwencji podjęta przez Radę uchwała została wydana wbrew

przywołanym regulacjom konstytucyjnym, ponieważ KRS w żaden sposób nie wykazała, że odstępianie od zasady nieusuwalności sędziego było konieczne i uzasadnione. Według skarżącej Rada wydając uchwałę kierowała się nie tyle swobodną, co dowolną oceną dowodów. Według skarżącej na podstawie art. 33 ust. 1 ustawy o KRS, Rada podejmuje uchwały w sprawach indywidualnych po wszechstronnym rozważeniu sprawy, na podstawie udostępnionej dokumentacji oraz po złożeniu wyjaśnień przez uczestników postępowania lub innych osób (jeżeli takie zostały złożone). Nakaz podjęcia uchwały po wszechstronnym rozważeniu sprawy oznacza natomiast, że Rada nie może pominąć istotnych dla rozstrzygnięcia okoliczności, wynikających z udostępnionej dokumentacji, wyjaśnień oraz innych zgromadzonych dowodów. KRS nie może też dokonać ustaleń sprzecznych ze zgromadzonym materiałem, zaś samo rozstrzygnięcie powinno być wynikiem wszechstronnego rozważenia wszystkich aspektów sprawy. Tymczasem w niniejszej sprawie Rada pominęła istotne okoliczności wynikające z udostępnionej dokumentacji. W ocenie skarżącej dokonała ustaleń sprzecznych ze zgromadzonym materiałem dowodowym, ponieważ nie uwzględniła jej 16-letniego dorobku orzeczniczego, zaangażowania w pracę, bardzo dobrych wyników tzw. „załatwialności” przydzielonych spraw. Ostatnia ze wskazanych okoliczności została podkreślona w opinii Prezesa Sądu Rejonowego w R. Sędziego Sądu Okręgowego S. O. oraz zobrazowana dołączonymi do wniosku tabelami. Skarżąca przedstawiła bowiem szczegółowy wykaz danych statystycznych przedstawiających ilość rozpoznanych przez nią spraw oraz wyjaśniła, że podczas podejmowania uchwały Rada nie uwzględniła wzorowej terminowości sporządzania przez nią uzasadnień. Skarżąca podkreśliła dodatkowo, że podczas pracy orzecniczej nie skorzystała z wynikającego z art. 329 § 4 k.p.c. prawa do przedłużenia terminu sporządzenia uzasadnienia. W jej ocenie Rada również nie uwzględniła tej okoliczności. W ocenie skarżącej KRS nie uwzględniła też, że w jej referacie nie było sprawy, której czas rozpoznania trwałby dłużej niż 5 lat (tzw. spraw „starych”), co stanowi okoliczność świadczącą o sprawnym prowadzeniu postępowań sądowych, przy przestrzeganiu zasady koncentracji materiału dowodowego, terminowości podejmowanych czynności, właściwej organizacji i zaangażowaniu w pracę, czym niewątpliwie wyróżniała się wśród orzeczników.

Skarżąca wyjaśniła również, że KRS nie wzięła pod rozwagę wysokiej stabilności orzecznictwa uczestniczki postępowania.

Przytoczone przez skarżącą argumenty świadczą o jej „ekstraordynaryjnej” zdolności do wypełniania obowiązków zawodowych, czego w jej ocenie Rada nie dostrzegła. Zdaniem skarżącej pominięto też pełnienie przeze nią funkcji Przewodniczącego VII Wydziału Cywilnego, do którego wpływa około 10 000 spraw rocznie. Co więcej cieszy się ona bardzo dobrą współpracą z Prezesem Sądu Rejonowego w R., o czym świadczy sporządzona przez niego opinia. Ponadto, decyzją Ministra Sprawiedliwości z 2 września 2020 r. skarżącą powołano do pełnienia funkcji wiceprezesa Sądu Rejonowego w R. na okres czterech lat, co było bezpośrednią konsekwencją tego, że wyróżniała się jakością orzecznictwa oraz zaangażowaniem w wypełnianiu obowiązków zawodowych. Okoliczność ta w ocenie skarżącej została pominięta. Skarżąca wyjaśniła dodatkowo, że mimo, że spełnia wszystkie niezbędne w pełnieniu służby sędziowskiej przesłanki (sprawność fizyczna, psychiczna oraz intelektualna), Rada odmówiła jej dalszego zajmowania stanowiska sędziego po osiągnięciu wieku uprawniającego do przejścia w stan spoczynku. Wobec wszystkich wskazanych okoliczności skarżąca uznała, że stanowisko Rady jest sprzeczne ze zgromadzonym materiałem w sprawie.

Przechodząc do umotywowania zarzutu naruszenia art. 42 ust. 1 ustawy o KRS skarżąca wyjaśniła, że przepis ten nie określa wymogów treści uzasadnienia, jednak nie oznacza, że może być ono dowolne oraz tak jak w niniejszej sprawie sprowadzać się do przytoczenia brzmienia przesłanek z art. 69 § 1b p.u.s.p. oraz poprzestaniem na ogólnych stwierdzeniach. Ustawodawca nie przyzwolił w ocenie skarżącej na dowolność i arbitralność w zakresie sporządzania uzasadnienia, dlatego też w niniejszej sprawie jego treść uniemożliwiła zapoznanie się z przesłankami, którymi Rada kierowała wydając decyzję odmowną. Niejasne są w ocenie skarżącej przyczyny, dla których nie zastosowano przepisu art. 69 § 1b p.u.s.p. Z powyższych powodów decyzja Rady jawi się jako niejasna, subiektywna, arbitralna, niepoparta obiektywnymi kryteriami, a w szczególności nie sposób doszukać się w jej motywach należytego uzasadnienia racjonalnego wykorzystania kadr, interesu wymiaru sprawiedliwości i interesu społecznego. Rada nie podała konkretnych okoliczności, rzeczywistych powodów i faktów,

które wskazywałyby na istnienie ustawowych przeszkód do dalszego zajmowania stanowiska sędziego. Ograniczyła treść uzasadnienia do kilku ogólnikowych stwierdzeń, nie wykazując w żadnym stopniu, na czym miałyby polegać brak interesu wymiaru sprawiedliwości oraz ważnego interesu społecznego w pozostawieniu odwołującej się w stanie czynnym, mimo, że posiadała nie tylko opinię przełożonego (Prezesa Sądu Rejonowego w R. i Prezesa Sądu Okręgowego w R.), informacje o kwalifikacjach i doświadczeniu, ale i dane statystyczne dotyczące pracy za ostatnie 3 lata, wskazujące, w ocenie odwołującej się, na nic innego, jak „ekstraordynaryjne” zdolności do wypełniania obowiązków zawodowych w porównaniu z innymi sędziami. Jeżeli dane te posłużyły Radzie do podjęcia uchwały, to powinno to zostać wykazane w uzasadnieniu.

Zdaniem skarżącej KRS w ramach obowiązku wszechstronnego zbadania sprawy powinna uwzględnić słuszny interes sędziego, w kontekście interesu wymiaru sprawiedliwości. Skarżąca dodała, że wprawdzie wysoka ocena pracy sędziego jako orzecznika, jak stwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z 6 lipca 2022 r. w sprawie I NKRS 31/22, nie jest przesłanką ustawową, która przesądza o wyrażeniu zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego, jednak powinna być ona wzięta pod uwagę przy ocenie, czy dalsze zajmowanie stanowiska sędziego jest uzasadnione interesem wymiaru sprawiedliwości lub ważnym interesem społecznym, bowiem w interesie wymiaru sprawiedliwości leży to, aby w sądach powszechnych orzekali bardzo dobrzy sędziowie. W tym kontekście zwrócić należało uwagę w ocenie skarżącej, że przy podejmowaniu uchwały Rada nie uwzględniła trudnej sytuacji kadrowej Wydziału, w którym dotychczas orzekała. W jej ocenie nieobsadzenie stanowisk sędziowskich i niedobór kadr mogą wpłynąć na niemożliwość sprostania konstytucyjnym standardom dostępu do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki w kontekście art. 45 ust. 1 Konstytucji RP. Na „załatwialność” spraw i sprawność postępowań wpływ ma bowiem ogólna liczba sędziów i nieobsadzonych stanowisk sędziowskich oraz aktualna sytuacja w Sądzie Rejonowym w R.. Powstająca luka między stanowiskami nieobsadzonymi a osobami ubiegającymi się o stanowiska orzecznicze, głównie asesorskie, występuje w skali całego kraju (ze względu na ograniczoną liczbę asesorów corocznie obejmujących stanowiska).

Skarżąca stwierdziła dodatkowo, że w 2023 r. na wolne 3 etaty asesorskie w Sądzie Rejonowym w R. zgłosił się tylko jeden kandydat, a 2 z nich nadal pozostały nieobsadzone. Co więcej, w [...] Wydziale Cywilnym Sądu Rejonowego w R. wakuje kolejne stanowisko asesorskie, co w realiach tego Sądu nie oznacza automatycznie, że zostanie w najbliższym roku obsadzone (najwcześniej jesienią 2024 roku, gdy zważyć na termin egzaminu sędziowskiego przypadający w kwietniu 2024 roku, pod warunkiem, że zgłosi się kandydat na to stanowisko), a co jednoznacznie świadczy o potrzebach kadrowych tego Wydziału. Należy także dodać w ocenie skarżącej, że aktualnie w Sądzie Rejonowym w R. wakują trzy stanowiska sędziowskie, zaś trzech sędziów jest na stałej delegacji w sądzie wyższego rzędu. Jeden z sędziów został przedstawiony przez Krajową Radę Sądownictwa Prezydentowi RP jako kandydat do powołania na stanowiska sędziego Sądu Okręgowego w R., co w przypadku jego powołania sprawi, że wskazane stanowisko orzecznicze w najbliższym czasie pozostanie nieobsadzone.

Powyższe okoliczności przemawiają jednoznacznie za potrzebą wyrażenia zgody na dalsze zajmowanie przez skarżącą stanowiska sędziego. Jest to w sposób oczywisty zgodne z racjonalnym wykorzystaniem kadr sądownictwa powszechnego, a tym samym pozostaje w zgodzie z interesem wymiaru sprawiedliwości. W innym przypadku dalsze zmniejszanie składu osobowego wydziału może doprowadzić do zakłócenia sprawnego, dalszego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości. Podkreślić należy, że strony (powodowie, wnioskodawcy) oddają w ręce sędziów swoje istotne dla nich sprawy licząc na sprawne i sprawiedliwe osądzenie, do czego niezbędna jest kadra orzecznicza odpowiednio obsadzona.

Biorąc pod uwagę wszystkie wskazane okoliczności skarżąca wniosła jak we wstępie.

Prezes Krajowej Rady Sądownictwa w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W art. 69 § 1 p.u.s.p. uregulowano przejście sędziego w stan spoczynku z ukończeniem wskazanego w tym przepisie wieku, z jednoczesnym dopuszczeniem możliwości dalszego zajmowania stanowiska sędziego, o ile we wskazanym w tym przepisie terminie sędzia wyrazi wolę dalszego zajmowania stanowiska i przedstawi zaświadczenie stwierdzające, że jest zdolny, ze względu na stan zdrowia, do pełnienia obowiązków sędziego, wydane na zasadach określonych dla kandydata na stanowisko sędziowskie. Jednocześnie w art. 69 § 1b p.u.s.p. przewidziano, iż Krajowa Rada Sądownictwa może wyrazić zgodę na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego, jeżeli jest to uzasadnione interesem wymiaru sprawiedliwości lub ważnym interesem społecznym, w szczególności, jeśli przemawia za tym racjonalne wykorzystanie kadr sądownictwa powszechnego lub potrzeby wynikające z obciążenia zadaniami poszczególnych sądów (wyrok Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2021 r., I NKRS 53/21).

Nie ulega wątpliwości, iż w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego od uchwały Krajowej Rady Sądownictwa wydanej na podstawie art. 69 § 1b p.u.s.p. odwołanie do Sądu Najwyższego przysługuje na podstawie art. 44 ust. 1 ustawy o KRS (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego Sądu Najwyższego z 30 czerwca 2021 r., I NZP 3/21). Wskazana podstawa prawna odwołania wyznaczać też będzie przepisy proceduralne mające zastosowanie do rozpoznania sprawy. Zgodnie z art. 44 ust. 3 ustawy o KRS do postępowania przed Sądem Najwyższym stosuje się przepisy k.p.c. o skardze kasacyjnej, z wyłączeniem art. 87¹ tej ustawy.

Przechodząc do zarzutów podniesionych w odwołaniu Sąd Najwyższy wyjaśnia, że zgodnie z treścią art. 180 ust. 4 Konstytucji RP ustawa określa granicę wieku, z osiągnięciem którego sędzia przechodzi w stan spoczynku. Rozwiązania w tym zakresie zostały zatem pozostawione „zwykłemu” ustawodawcy, w związku z czym nie można zasadnie twierdzić, że każda decyzja KRS podjęta w trybie art. 69 § 1b p.u.s.p., niewyrażająca zgody na dalsze zajmowanie stanowiska przez sędziego, który osiągnął wiek uprawniający do przejścia w stan spoczynku narusza art. 180 ust. 1 i ust. 2 Konstytucji RP. Zważyć należy, iż zgodnie z delegacją ustawową wiek, z którego osiągnięciem sędzia przechodzi w stan

spoczynku został określony w art. 65 § 1 p.u.s.p. i wynosi on obecnie 65 lat. W dalszej części przepis ten określa jednak sytuację szczególną, która stanowi zarazem wyjątek od wskazanej zasady, związany ze złożeniem w określonym terminie przez sędziego oświadczenia Radzie o woli dalszego zajmowania stanowiska sędziego oraz przedstawienia stosownego zaświadczenia lekarskiego. Złożenie takiego oświadczenia wraz z zaświadczeniem lekarskim, o których mowa w art. 69 § 1 p.u.s.p. nie skutkuje jednak automatyzmem w zakresie pozostawania w służbie czynnej, a uruchamia postępowanie, w którym uprawniony organ - Krajowa Rada Sądownictwa, podejmuje decyzję co do oświadczenia sędziego. Dalsze pozostawanie w służbie czynnej przez sędziego, który skończył 65 lat oraz złożył oświadczenie woli dalszego zajmowania stanowiska sędziego i stosowne zaświadczenie lekarskie jest zatem zależne od tego, czy uwzględniając interes wymiaru sprawiedliwości lub ważny interes społeczny, a więc przesłanki natury publicznej, Krajowa Rada Sądownictwa wyrazi zgodę na realizację tego oświadczenia.

Mając w polu widzenia z jednej strony delegację ustawową, uprawniającą ustawodawcę do określenia wieku przejścia sędziego w stan spoczynku, nawet w sposób bezwzględnie oznaczony, z drugiej zaś postępowanie, o którym mowa w art. 69 § 1b p.u.s.p. można stwierdzić, że możliwość pozostania w stanie czynnym sędziego, który ukończył 65 lat, jest jedynie jego uprawnieniem i nie rodzi obowiązku po stronie KRS, by oświadczenie woli takiego pozostania uwzględnić. W konsekwencji nie może być mowy o tym, by stanowisko Rady, odmawiające sędziemu możliwości dalszego zajmowania stanowiska pomimo osiągnięcia wieku, z którym ustawa łączy przejście w stan spoczynku, było uznane za naruszające ustawę zasadniczą, w szczególności art. 180 ust. 1 i ust. 2 Konstytucji RP. Z tego też względu w realiach niniejszej sprawy nie można stwierdzić, by przepisy te zostały przez Radę naruszone przez sam fakt podjęcia uchwały odmownej.

Odnosząc się jednak do treści art. 69 § 1 i § 1b p.u.s.p. Sąd Najwyższy stwierdza, że przepis ten został skonstruowany w ten sposób, że jego wykładnia winna być dokonywana w sposób prokonstytucyjny, a więc uwzględniający zasadę nieusuwalności, zakładającą ciągłość pełnienia urzędu sędziego.

Wynika to już z jego struktury. Należy odnotować, że jak wcześniej wskazano wprawdzie zasadą jest przejście sędziego w stan spoczynku z chwilą osiągnięcia określonego wieku, zaś wyjątkiem pełnienie służby w dalszym ciągu, jednak nie można nie dostrzec, że ustawodawca dalsze pełnienie służby związał w istocie z dwoma warunkami, a więc złożeniem oświadczenia woli dalszego sprawowania urzędu oraz pozwalającym na to stanem zdrowia, stwierdzonym w odpowiednim zaświadczeniu. Sformułowanie zawarte w art. 69 § 1 p.u.s.p. nie łączy się więc wprawdzie z automatycznym odwróceniem skutku osiągnięcia określonego wieku, tj. przesunięciem czasu przejścia w stan spoczynku, jednak pozostaje bardzo blisko tego odwrócenia, zważywszy na okoliczności, jakie mogą sprzeciwiać się dalszemu pełnieniu służby. Pomimo bowiem tego, że ustawodawca użył dość ogólnych określeń, jak interes wymiaru sprawiedliwości czy też ważny interes społeczny, które mogą sprzeciwiać się dalszemu pełnieniu służby, to doniosłość użytych w art. 69 § 1b p.u.s.p. pojęć prowadzi do wniosku, że przeciwko sprawowaniu urzędu przez sędziego, który urząd ten chce nadal sprawować, muszą przemawiać rzeczywiste i poważne powody.

Ustaleniu tych powodów służy obowiązek procesowy, wynikający z art. 33 ust. 1 ustawy o KRS, zgodnie z którym obowiązkiem Rady jest wszechstronne rozpatrzenie sprawy. Obowiązek ten oznacza konieczność uwzględnienia w toku postępowania wszystkich okoliczności relewantnych z punktu widzenia treści podejmowanej uchwały, zarówno w kontekście zebrania odpowiedniego materiału dowodowego, jak również wnikliwej jego oceny. Treść uzasadnienia zaskarżonej uchwały prowadzi natomiast do wniosku, że doszło do naruszenia prawa procesowego w postaci art. 33 ust. 1 ustawy o KRS, czego skutkiem było rozstrzygnięcie sprawy w sposób dowolny, bez uwzględnienia materialnoprawnych przesłanek decyzji w przedmiocie oświadczenia sędziego o woli dalszego zajmowania stanowiska sędziego.

O ile nie ma wątpliwości, że decyzję Rady co do tego oświadczenia cechuje znaczny stopień uznaniowości, to uznaniowość ta jest ograniczona kryteriami wskazanymi *expressis verbis* w art. 69 § 1b p.u.s.p., których treść nie może być ustalana w oderwaniu od art. 69 § 1 p.u.s.p. oraz zasad związanych z istotą władzy sądowniczej, o czym była już mowa wcześniej. Rada winna mieć na uwadze,

że skoro z sędzią wiąże się nierozzerwalnie zasada niezawisłości sędziowskiej oraz zasada nieusuwalności sędziego, to decyzja negatywna co do dalszego zajmowania przez niego stanowiska, podjęta na podstawie art. 69 § 1b p.u.s.p. musi w sposób wszechstronny i przekonujący wskazywać na to, że dalsze pełnienie służby przez konkretnego sędziego, a więc osobę niezawisłą, pełniącą służbę dla kraju, nie leży w interesie wymiaru sprawiedliwości, a więc prawidłowego i efektywnego jego funkcjonowania. Wskazanie na brak interesu wymiaru sprawiedliwości w dalszym pełnieniu urzędu przez zdolnego do tego z punktu widzenia stanu zdrowia sędziego nie może zatem sprawiać wrażenia decyzji dowolnej, niezrozumiałej, podjętej przy uwzględnieniu niejasnych kryteriów, w sytuacji, gdy o jej treści w określonym kształcie decydują przecież przesłanki ustawowe. Uchwała Krajowej Rady Sądownictwa winna zatem wskazywać konkretne okoliczności faktyczne, jakie doprowadziły do konkluzji, że dla dobra publicznego, definiowanego przez interes wymiaru sprawiedliwości lub ważny interes społeczny, określona osoba nie powinna już pełnić służby sędziowskiej.

Należy zatem podkreślić, że Rada uzasadniając uchwałę niewyrażającą zgody na dalsze zajmowanie stanowiska przez sędziego, który osiągnął wiek stanu spoczynku nie może ograniczać się do użycia zawartych w art. 69 § 1b p.u.s.p. pojęć, wskazując tylko na brak interesu wymiaru sprawiedliwości lub ważnego interesu społecznego, a taka sytuacja miała miejsce w niniejszej sprawie. Uzasadnienie stanowiska Rady sprowadza się bowiem do stwierdzenia, że „brak jest interesu wymiaru sprawiedliwości w wyrażeniu zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędzi E. D.. Krajowa Rada Sądownictwa nie przedstawiła natomiast niemal żadnych okoliczności, jakie zaważyły na podjęciu zaskarżonej decyzji. Oczywiste jest więc w tym kontekście naruszenie art. 33 ust. 1 ustawy o KRS, skoro nie wskazano rzeczywistych argumentów ani okoliczności, jakie miałyby przemawiać za tym, że interes wymiaru sprawiedliwości lub ważny interes społeczny sprzeciwiają się dalszemu pełnieniu służby przez skarżącą. Sytuacja taka nasuwa zatem uzasadnione wątpliwości co do prawidłowości zastosowania prawa materialnego w postaci przesłanek z art. 69 § 1b p.u.s.p.

W żadnej mierze nie można uznać za przekonujące i uzasadnione twierdzenie, jedyne zresztą zawarte w uzasadnieniu zaskarżonej uchwały i istotne

z punktu widzenia przesłanek z art. 69 § 1b p.u.s.p., że „biorąc pod uwagę sytuację kadrową Wydziału, w którym Pani sędzia orzeka, a także przedłożone dane statystyczne dotyczące pracy uczestniczki postępowania, nie ma podstaw do wyrażenia zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego przez Panią E. D.. W [...] Wydziale Cywilnym Sądu Rejonowego w R. orzeka wystarczająca liczba orzeczników, którzy są w stanie zapewnić prawidłową realizację powierzonych zadań. W tym aspekcie podkreślenie wymaga, że współczynnik przydziału spraw Pani sędzi został ustalony na poziomie 40% (z uwagi na pełnione funkcje). Okoliczność ta nie jest traktowana absolutnie jako *in minus*, jednak odstępstwo od zasady przejścia w stan spoczynku powinno znajdować zastosowanie wyjątkowo i tylko wówczas, gdy sędzia przejawia zdolności do wypełniania obowiązków zawodowych nie tylko w stopniu wystarczającym (porównywalnym z innymi), lecz w stopniu ekstraordynaryjnym w porównaniu do innych sędziów. W niniejszej sprawie nie ma okoliczności, które mogłyby uzasadniać odstępnie od zasady jaką jest przejście sędziego w stan spoczynku”.

Jest to twierdzenie wysoce wątpliwe w aspekcie zarówno powszechnie znanego niedoboru kadrowego w sądownictwie, jaki istnieje obecnie, jak również dowodów przedstawionych przez skarżącą. Sąd Najwyższy zauważa bowiem, że z danych statystycznych przedstawionych przez skarżącą, które dotyczą wyłącznie jej referatu wynika, że w Wydziale [...] w 2020 r. wpływ wynosił 552 spraw, zaś spraw załatwionych było 581, następnie w 2021 r. wpływ wynosił 285 spraw, a spraw załatwionych było 310. Jeśli zaś chodzi o Wydział I liczba spraw załatwionych wynosiła 66, zaś w 2022 r. było ich 343. W roku 2023 wpływ wynosił 109 spraw, zaś załatwionych spraw było 117. Co więcej, skarżąca posiada bardzo dobrą stabilność orzecznictwa, w terminie sporządza uzasadnienia i praktycznie w ogólnie korzysta ze zwolnień lekarskich.

Wbrew powyższemu, Rada w uzasadnieniu zaskarżonej uchwały wskazała, że nie istnieją podstawy do wyrażenia zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego przez uczestnika postępowania za czym przemawiać ma interes wymiaru sprawiedliwości oraz analiza danych statystycznych i interes społeczny. Analiza uzasadnienia zaskarżonej uchwały prowadzi do wniosku, że wyżej podniesione okoliczności wskazują, że w ogóle nie zostały rozważone przez Radę w

toku rozpoznania sprawy, co jest istotnym uchybieniem w zakresie wymogu wszechstronności jej rozpatrzenia, o którym mowa w art. 33 ust. 1 ustawy o KRS. Nadto, okoliczności te mogą prowadzić do odmiennego wniosku, aniżeli wyprowadzonego przez Radę, tj., że za dalszym orzekaniem przez sędziego E. D. ze względu na interes wymiaru sprawiedliwości, o czym mowa w art. 69 § 1b p.u.s.p. W takim stanie rzeczy nie ulega wątpliwości wpływ stwierdzonych uchybień na treść zaskarżonej uchwały. Czyni to tym samym zasadność zarzutów naruszenia przepisów prawa materialnego wymienionych w pkt II ppkt 1 i 2 petitum odwołania.

Ostatecznie w świetle powyższego Rada w uzasadnieniu zaskarżonej uchwały nie wskazała w dostateczny sposób, biorąc pod uwagę zgromadzony w sprawie materiał dowodowy (między innymi dane statystyczne dotyczące ilości spraw rozpoznanych przez skarżącą oraz opinie Prezesa Sądu Rejonowego w R. oraz Prezesa Sądu Okręgowego w R.), jakimi motywami kierowała się decydując o odmowie dalszego pełnienia urzędu sędziego przez skarżącą. Chociaż art. 42 ust. 1 ustawy o KRS nie określa wprost wymaganej treści uzasadnienia uchwał Rady, to jednak nie powinno ulegać wątpliwości, że ustawodawca nie przyzwala przez to na arbitralność. Swoboda w zakresie podjęcia decyzji nie można przecież odrywać się od ustawowych przesłanek czy zgromadzonej w sprawie dokumentacji (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 maja 2021 r., I NKRS 49/21). Celem uzasadnienia jest wykazanie, że uchwała została podjęta po wszechstronnym rozważeniu okoliczności sprawy (wyrok Sądu Najwyższego z 4 kwietnia 2013 r., III KRS 172/13). W przedmiotowej sprawie, uzasadnienie zaskarżonej uchwały z wyżej opisanych przyczyn i poczynionych rozważań dotyczących naruszenia art. 33 ust. 1 ustawy o KRS, nie spełnia powyższych kryteriów.

Z tych wszystkich względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ k.p.c. w związku z art. 44 ust. 3 ustawy o KRS, orzekł jak w sentencji wyroku. Rozpoznając ponownie sprawę Krajowa Rada Sądownictwa rozważy okoliczności, jakie wynikają ze zgromadzonych w jej toku dokumentów, w kontekście przesłanek z art. 69 § 1b p.u.s.p., mając w polu widzenia powyższe uwagi.

[SOP]

[ms]